

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра загальної та практичної психології
Спільна наукова лабораторія психології навчання Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка та
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кафедра психології особистості Казанського (Приволзького)
Федерального Університету (м. Казань, Російська Федерація)
Кафедра соціальної педагогіки Інституту педагогіки
Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща)

Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин

**Матеріали V міжнародної
науково-практичної конференції**

21-22 травня 2013 року

м. Кам'янець-Подільський, 2013

УДК 159.923(061)

ББК 83.37я43

А 43

Рецензенти:

- О.І.Власенко** – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології розвитку, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ
- Ж.П.Вірна** – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
- В.О.Моляко** – академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ

Редакційна колегія:

С.Д.Максименко, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор (головний редактор); **Г.О.Балл**, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **М.Й.Боришевський**, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **О.М.Кокун**, доктор психологічних наук, професор; **Л.А.Онуфрієва**, кандидат психологічних наук, доцент (відповідальний секретар); **Н.В.Чепелєва**, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **А.І.Шилкарюк**, доктор психологічних наук, професор.

*Рекомендовано до друку рішеннями Вчених рад
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
(протокол №4 від 28.03.2013 р.),*

*Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 4 від 28.02.2013 р.)*

- A43** **Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин**, 21-22 травня 2013 р., Київ-Кам'янець-Подільський: Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський, 2013. – 244 с. – Укр., рос, польсь., англ.

У матеріалах V міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» окреслено найбільш актуальні проблеми сучасної психології, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних дослідників; здійснено аналіз проблем, умов і труднощів психічного розвитку, вікових та індивідуальних особливостей становлення особистості й психології навчання.

Матеріали учасників конференції адресуються професійним психологам, докторантам і аспірантам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку психологічної науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

УДК 159.923(061)

ББК 83.37я43

ЗМІСТ

Психологічні підвалини атрибутивних ознак особистості: функції, розвиток, здійснення

С.Д.Максименко

К проблеме о внутреннем пространстве свободы личности 9

В.Н.Александровская

Кросс-культурный характер образа сознания 19

Н.В.Жиляк

Значення і смисл як чинники керування моторними діями. . . 21

Beata A. Zięba

Patologie społeczne, niedostosowanie społeczne,
demoralizacja – wyjaśnienia terminologiczne 23

Л.Л.Макарова

Етапи розгортання ідентичності в умовах глобалізації 26

Ю.А.Михальська

Поняття та механізми психологічного захисту особистості . . . 28

Д.С.Порохняк

Морально-психологічний зміст поняття «чуйність». 32

В.І.Шебанова

Метод метафоризації у системі діагностичної та
психокорекційної роботи з розладами харчової
поведінки 34

Механізми трансформації структурних компонентів діяльності у властивості особистості

Т.В.Грубі

Основні складові задоволеності працею 38

Ю.П.Данчук

Психологічні аспекти індивідуальної діяльності 41

С.В.Дорофей

Психологічна природа творчої активності особистості. 43

І.В.Коваль

Формування іншомовної свідомості як одне із основних
завдань навчання іноземної мови 47

**Проблеми розвитку, формування
та соціалізації особистості**

М.М.Бурдукало	
Автономізація особистості як новоутворення юнацького віку	50
Л.Г.Василюк	
Особливості вибору стратегій самореалізації юнацької молоді	52
А.В.Гордеева	
Феномен персонифікації мобільного телефона	56
П.Г.Давидов	
Психолого-педагогічна адаптація студентів до навчання у ВНЗ у системі неперервної освіти	60
В.І.Докаш	
Специфіка формування та соціалізації віруючої особистості	62
Н.І. Жигайло	
Психологія духовного становлення особистості викладача	67
А.В.Іваннікова	
Формування позитивного самоставлення як компонента психологічного благополуччя	72
О.М.Капустюк	
Формування шлюбно-сімейних відносин крізь призму ЗМІ	75
А.О.Курбатова	
Психологічні чинники розвитку навчальної мотивації студентів у період навчання у ВНЗ	79
Г.Р.Лалтєва	
Особливості та механізми духовної самореалізації особистості у психологічній науці: теоретичний аналіз	83
А.М.Маслюк	
Персоналістична концепція людини О. Кульчицького	86
Т.І.Мельничук	
Дослідження необхідності соціально-психологічного супроводу для запобігання порушення соціалізації в процесі усиновлення	88
С.А.Михальська	
Особливості взаємозв'язку між типом родинного спілкування та комунікативно-мовленнєвим розвитком дошкільника	92

В.С.Настушенко

Динаміка розподілу досліджуваних за рівнем прояву
самодетермінації та статевою ідентичністю 130

В.М.Федорчук

Критерії ефективності тренінгу 134

А.І.Шинкарюк

Теодюль Рібо як засновник французького
пато психологічного підходу до експерименту 136

**Проблеми особистості та міжособистісних взаємин у
навчально-виховному процесі**

І.В.Бідонько

Виховання толерантності як засіб подолання
міжособистісних конфліктів школярів 139

И.Е.Боднар, Д.Н.Боднар

Компетентностный подход в подготовке
студентов-филологов к профессиональной
деятельности 142

О.В.Гудима

Психолого-педагогічні особливості агресивної
поведінки підлітків 145

І.М.Євченко

Проблема самоствердження особистості в студентському
віці 149

Т.В.Налужна

Удосконалення відносин викладач-студент шляхом
психологічної підготовки викладачів 151

О.А.Поцулло

Комунікативність як основна властивість самостійності
психіки молодшої людини
(22-30 років) 154

С.А.Світлич

Інтерактивні технології як ефективний метод
післядипломної підготовки педагогів, що працюють із
соматично ослабленими дітьми 156

В.О.Сич, В.М.Сич

Взаємозв'язок особистісних психологічних характеристик
та особливостей афективного компоненту економічного
самовизначення студентської молоді 159

5. Семенюк Л.М. Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции / Л.М.Семенюк. – М.: Московский психолого – социальный институт: Флинта, 2003. – 96 с.
6. Фрейд З. Мы и смерть / З.Фрейд. – СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 1994. – 384 с.
7. Фурманов И.А. Детская агрессивность: психодиагностика и коррекция/ И.А.Фурманов. – Минск: Изд. Ильина В.П., 1996. – 187 с.
8. Buss A. The Psychology of Aggression/ A.Buss. – N.Y.: Wiley, 1961. – 398 p.

Г.М.Євченко

Проблема самоствердження особистості в студентському віці

Сучасність вимагає від особистості студента мобілізації всіх своїх здібностей для успішної реалізації професійних завдань, демократичне суспільство зацікавлене у використанні всіх умінь кожної людської особистості, у максимальному розвитку всіх творчих можливостей людини.

Через задоволення потреби в діяльності, спілкуванні, пізнанні й самопізнанні особистість прагне задовольнити головну потребу – природну потребу в самостверженні як атрибутивну, статусну потребу, яка полягає в прагненні молоді людини завоювати суспільне визнання, зайняти відповідне положення в найближчому соціальному оточенні, а також набути почуття особистісної значущості, високої самооцінки, що в кінцевому результаті буде сприяти формуванню й розвитку почуття впевненості у власних силах, а значить, зміцнювати її соціальну безпеку.

Актуалізація потреби в самостверженні відбувається у зв'язку зі зниженням (загрозою зниження) або зміни соціального статусу людини, що викликає в неї почуття соціальної небезпеки, яке, у свою чергу, стимулює активність індивіда, його прагнення зберегти (зміцнити) або створити своє положення, установити втрачений чи новий статус у суспільстві або зняти загрозу його можливого зниження.

Студентство – центральний період становлення людини, особистості в цілому, прояву найрізноманітніших інтересів. У цей час

відбувається формування соціально зрілої особистості, змінюється система поглядів на світ, на своє місце в цьому світі. Іншими словами, формування світогляду студента означає розвиток його рефлексії, усвідомлення ним себе суб'єктом діяльності, носієм певних суспільних цінностей, соціально корисною особистістю. Прагнення до реалізації внутрішньої потреби своєї індивідуальності, свого Я особливо яскраво заявляє про себе саме в юності.

Різноманітні аспекти проблеми самоствердження та формування самооцінки студентів успішно вирішувалися вітчизняними науковцями. Психологи доводять, що самоствердження – це перш за все поєднання уявлень особистості про власне Я (самоідентичність) і спрямованості на його здійснення, тобто потреби в самототожності, самоцінності, у протиставленні свого Я іншим; потреби у визнанні, самореалізації, статусно-рольовому визначенні, у досягненні результатів діяльності; її потреби у самовияву. «Самоствердження – це реалізація первісних потенцій конкретної особистості, утвердження свого Я завдяки досягненню певного статусу в соціальній сфері, – зазначає І. Бех, – стимулює її до самовдосконалення, самовиховання, обумовлює відповідні прояви у певних поведінкових ситуаціях, діяльності» [2, с. 60].

За механізмами самоствердження поділяється на :

1) самоствердження шляхом заперечення іншого (інших) Я. Такий тип різноманітний за своїми формами – від абсолютно м'якої, при якій «той, кого заперечують» з тієї або іншої причини взагалі ні про що не здогадується, до таких украй жорстких і жорстоких як фізичне насильство і вбивство;

2) самоствердження шляхом самовизначення. В механізмі самоствердження шляхом самовизначення теж закладено акт заперечення. Правда, тепер він спрямований не на інші Я, а на своє власне. Людина заперече себе вчорашнього (сьогоднішнього) задля утвердження себе сьогоднішнього (завтрашнього), більш високого, заради підйому по ціннісних сходах або навіть по вертикалі [3].

Відзначимо проблеми, які можуть виникнути у людини в процесі ствердження:

- дефіцит потенціалу самоствердження (специфічний потенціал нижче того, який вимагається для задоволення ситуаційного імпульсу);
- дефіцит імпульсу самоствердження (ситуаційний імпульс слабкіше того, який був здатний ініціювати повну реалізацію специфічного потенціалу).

Соціально зріла особистість свідомо організовує своє життя, визначає власний розвиток, тобто процес особистісного самовизначення, самооцінки, самоконтролю, самосвідомості, на основі яких від-

бувається самовизначення, самореалізація, які врешті призводять до самоактуалізації й самоствердження. Самоствердження – це процес утримання або набуття або розширення людиною обсягу його – власне людського – буття, набуття сенсу буття [1].

Висновки. Можна вважати, що самоствердження – це прагнення особистості до саморозкриття, самоцінності, самореалізації особистісних потенціалів та досягнення певного статусу у взаємодіях з оточуючими, з соціумом. Сучасний рівень усвідомлення проблеми вимагає нових підходів до особистісного самоствердження та соціалізації особистості студента. Необхідно розвивати прагнення й потребу усвідомити своє місце і призначення у житті, готовність до безперервного самопізнання, самовираження, самовдосконалення та особистісного саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Альберти Р. Самоутверждающее поведение / Р. Альберти, М. Эммонс. СПб. : Академический проект. – 1998. – 190 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 1 : Особистісно-орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Никитин Е.П. Феномен человеческого самоутверждения / Е.П. Никитин, Н. Е. Харламенкова. – СПб. : «Аистеня», 2000. – 224 с.

Т.В.Налужна

Удосконалення відносин викладач-студент шляхом психологічної підготовки викладачів

Вступ. Освітня галузь України, за всіма напрямками вимог Болонської декларації, потребує гуманізації. Перше і найбільш вагомим завданням – це вироблення і впровадження нової філософії освітньої діяльності, формулювання і виконання нових принципів організації навчального процесу, це нові «технології» опанування знань, це новий тип відносин між викладачем і студентом. Реалізація цих завдань можлива лише за умови обов'язкової психологічної підготовленості викладачів.

Основна частина. Мистецтво спілкування завжди вважалося органічною складовою професіоналізму викладача, який повинен

Наукове видання

**Актуальні проблеми психології особистості
та міжособистісних взаємин**

Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції

21-22 травня 2013 року

Головний редактор
Відповідальний секретар

С.Д.Максименко
Л.А.Онуфрієва

Матеріали подано мовою оригіналу.

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів.

Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Підписано до друку 7.05.2013 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура SchoolBookC. Друк офсетний.

Ум.друк.арк. 14,19. Обл. вид. арк. 13,65.

Тираж 300 пр. Зам. № 185.

Надруковано ФОП Дегтяр А.Ю.

61000, м. Харків, вул. Якіра 1-Б, кв. 1

(свідоцтво серія В02 № 993878 від 3.08.2009 р.)